

Consolidatie binnen de pensioensector

Consolidatie zien we op meerdere vlakken terug in pensioenland. Niet alleen het aantal pensioenfondsen, maar ook het aantal uitvoeringsorganisaties, toezicht-houders, belangenorganisaties en adviseurs is de afgelopen decennia in rap tempo afgenomen. Wij geven een kort overzicht van consolidatie tot nog toe. En we poneren enkele vragen voor de pensioensector. Leidt schaalvergroting tot lagere kosten? Wat merkt de pensioenconsument van consolidatie? En waar eindigt het?

CONSOLIDATIE IN PENSOENUITVOERING

Consolidatie is al zo'n twee decennia lang zichtbaar in de wijze van uitvoering van de Nederlandse pensioensector¹. Bij oprichting kozen pensioenfondsen vaak voor administratie en vermogensbeheer in eigen beheer. Maar inmiddels is de uitvoering massaal uitbesteed aan professionele pensioenuitvoerders en vermogensbeheerders. Deze beweging is op verschillende manieren tot stand gekomen. Een aantal grote pensioenfondsen heeft een eigen uitvoeringsorganisatie opgericht, die vervolgens meer pensioenfondsen als klanten ging werven. Andere pensioenfondsen brachten de uitvoering onder bij bestaande pensioenuitvoerders of verzekeraars. De uitvoeringsorganisaties zijn daarna op hun beurt in veel gevallen ook weer samengegaan of overgenomen door een verzekeraar.

■ APG Groep	Belegd vermogen: € 480 miljard Deelnemers: 4,5 miljoen	Het pensioenfonds BPF Bouw ontvecht in 1998 zijn uitvoeringsorganisatie SFB (later Cordares). Begin 2008 ontvecht pensioenfonds ABP zijn uitvoeringsorganisatie APG. Eind 2008 fuseren Cordares en APG tot APG Groep. Vervolgens is de merknaam Cordares geschrapt.
■ PGGM	Belegd vermogen: € 210 miljard Deelnemers: 4,4 miljoen	Het Pensioenfonds Zorg & Welzijn (toenmalige PGGM) ontvecht in 2008 zijn uitvoeringsorganisatie PGGM. Sindsdien hebben ook andere pensioenfondsen hun uitvoering ondergebracht bij PGGM. PGGM nam in 2013 A&O Services, de uitvoeringsorganisatie van onder andere BPF Schilders, over.
■ MN	Belegd vermogen: € 130 miljard Deelnemers: 2 miljoen	Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT) ontvecht in 2001 zijn uitvoeringsorganisatie Mn Services (nu MN). In 2007 gaat Mn Services het vermogen van het Pensioenfonds van de Metalektro (PME) beheren, waarna in 2010 de uitvoering van de administratie volgt. In 2010 trad ook het pensioenfonds BPF Koopvaardij toe.
■ TKP	Belegd vermogen: € 120 miljard Deelnemers: 3,3 miljoen	In 1988 is de uitvoeringsorganisatie van het pensioenfonds van het voormalige PTT Nederland opgericht. In 1998 krijgt deze uitvoeringsorganisatie de naam TKP. In 2003 werd TKP onderdeel van Aegon. Sindsdien hebben ook andere pensioenfondsen hun uitvoering ondergebracht bij TKP.

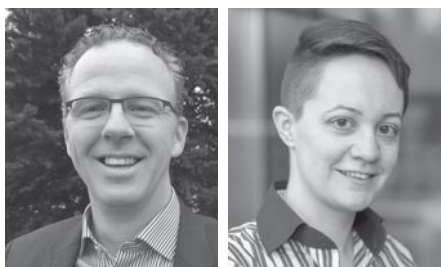
CONSOLIDATIE VAN PENSOENFONDSEN

De consolidatie binnen de pensioensector bleef niet beperkt tot schaalvergroting in de uitvoering. Ook het aantal pensioenfondsen is afgelopen decennia enorm afgenomen. Twintig jaar geleden telde Nederland nog ruim duizend pensioenfondsen. Inmiddels zijn er nog maar circa 200 over. Pensioenfondsen die zichzelf opheffen hebben verschillende opties voor het onderbrengen van de pensioen-aanspraken. Tot voor een paar jaar geleden gingen de aanspraken van opgeheven pensioenfondsen vooral over naar bedrijfstakpensioenfondsen, verzekeraars of buitenlandse pensioeninstellingen. Sinds kort bestaan er Algemene Pensioenfondsen (APF-en) en zien we dat met name deze APF-en van de consolidatieslag profiteren. Inmiddels is er ook consolidatie bij APF-en zelf gaande. Zo heeft Delta Lloyd APF inmiddels haar verplichtingen overgedragen aan Centraal Beheer APF. Ook de toekomst van APF Volo lijkt onzeker nu oprichtingspartner PGGM eind 2018 heeft aangekondigd de samenwerking te willen beëindigen.

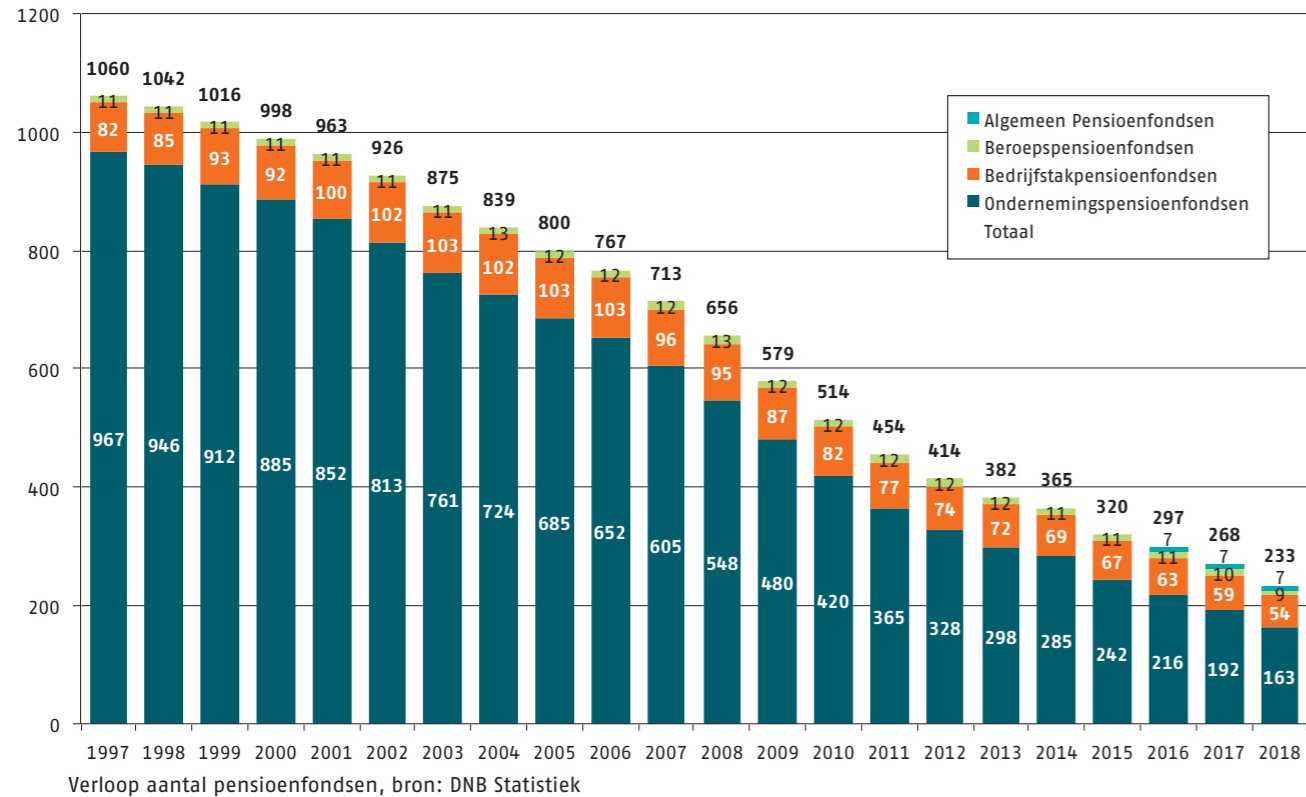
Drs. G. van 't Hoff AAG (links) is eigenaar van DelaCour Actuariel Advies. Hij begeleidt veranderprocessen in het pensioenbedrijf.

Drs. A.S. Joseph AAG is actuaaris en ALM adviseur bij Achmea.

Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

Ontwikkeling aantallen pensioenfondsen

WETGEVING EN TOEZICHTHOUDER BEVORDEREN CONSOLIDATIE

Om een consolidatieslag tussen pensioenfondsen mogelijk te maken is er de afgelopen jaren flink gewerkt aan nieuwe wetgeving met oplossingen voor schaalvergroting. In 2010 werd een multi-OPF mogelijk gemaakt, een consolidatievehikel voor ondernemingspensioenfondsen. In 2016 volgde het Algemeen Pensioenfonds (APF), waarmee de wettelijke mogelijkheid tot multi-OPF verviel. Voor verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen die willen fuseren was er afgelopen jaar een voorstel voor de Wet fuserende bedrijfstakpensioenfondsen. Dit wetsvoorstel is uiteindelijk ingetrokken vanwege ontbrekend draagvlak². Maar het laat wel zien dat consolidatie hoog op de politieke agenda staat. Ook DNB kondigde³ aan om in 2019 met de pensioensector in dialoog te gaan over knelpunten, uitdagingen en belemmeringen van pensioenfondsen die zoeken naar mogelijkheden tot schaalvergroting.

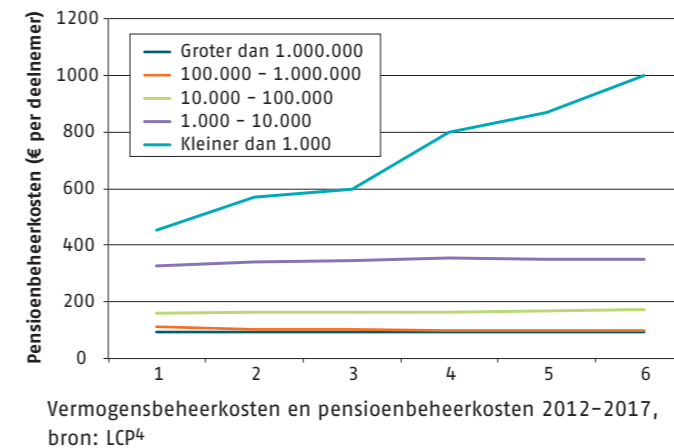
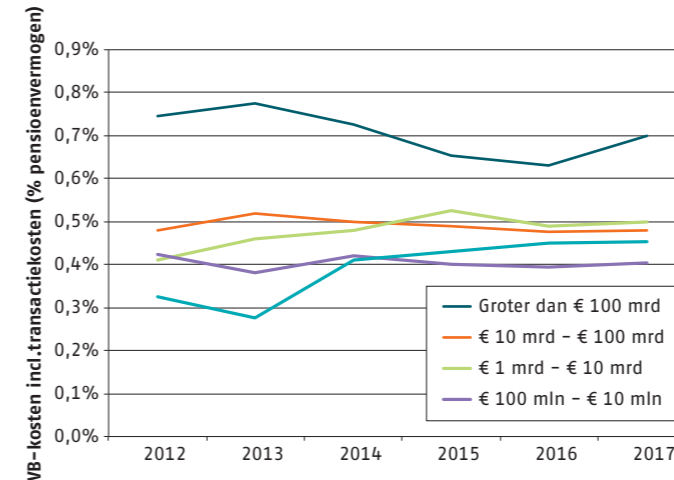
ARGUMENTEN VOOR CONSOLIDATIE

Dat de pensioenfondsen consolideren is een feit. Maar het is de vraag waaróm pensioenfondsen consolideren. Volgens DNB besluiten pensioenfondsen vaak tot liquidatie vanwege een combinatie van ontwikkelingen, zoals stijgende kosten van de pensioenuitvoering, toenemende wettelijke eisen, moeite om geschikte bestuurders te vinden, de financiële positie of demografie van het fonds en ontwikkelingen – fusies, faillissementen of wijziging pensioen-

regeling – bij de werkgever. Consolidatie lijkt soms wel gepositioneerd te worden als dé oplossing voor alle pensioenproblemen, een win-situatie voor iedereen. Maar bij ons roept consolidatie ook vragen op. Leidt schaalvergroting wel tot de vaak gewenste lagere kosten? Wat merkt de consument van consolidatie? En waar eindigt dit? Gaan we naar een nationaal pensioenfonds, of volgt er een weg terug?

LEIDT SCHAALVERGROTING TOT LAGERE KOSTEN?

Ondanks de schaalvergroting is er de afgelopen jaren geen sprake geweest van een daling van de uitvoeringskosten. Sterker nog, de totale uitvoeringskosten van Nederlandse pensioenfondsen stegen in 2017 met bijna 13% volgens actuariael advies bureau LCP⁴. Er zijn wel grote kostenverschillen tussen kleine en grote pensioenfondsen. Voor pensioenfondsen met minder dan 1.000 deelnemers zijn de pensioenbeheerskosten per deelnemer de afgelopen jaren meer dan verdubbeld. Grotere pensioenfondsen vanaf 100.000 deelnemers hebben gemiddeld lagere kosten per deelnemer. Het verschil tussen pensioenbeheerskosten voor fondsen met '100.000 tot 1.000.000 deelnemers' en fondsen met 'meer dan 1.000.000 deelnemers' is er echter nauwelijks. Mogelijk komt dit door gebrek aan concurrentie voor de grootste fondsen en wordt er weinig druk ervaren om de kosten verder te verlagen. De vermogensbeheerskosten van de grootste fondsen (groter dan 100 miljard) liggen al jarenlang fors hoger dan het gemiddelde voor de andere fondsen.

WAT MERKEN CONSUMENTEN VAN CONSOLIDATIE?

Wat merken consumenten eigenlijk van de consolidatieslag tussen pensioenuitvoerders en pensioenfondsen? Het is de vraag in hoeverre verwachte pensioenresultaten baat hebben bij consolidatie. En in hoeverre consolidatie impact heeft op andere kwalitatieve aspecten, zoals de betrokkenheid en het draagvlak van consumenten. We denken dat het belangrijk is om dit soort vragen bij iedere (consolidatie)-beweging binnen pensioenland te blijven stellen. Ook zonder pensioenfondsen fysiek samen te voegen kun je op individueel niveau pensioenen consolideren. Fysiek bijvoorbeeld, door nieuwe wetgeving rondom de waardeoverdracht klein pensioen. Maar ook krijgt de consument met behulp van diensten als MijnPensioenOverzicht steeds gemakkelijker inzicht en overzicht in zijn pensioensituatie. Dit helpt ook in de opkomende (bredere) financiële planning, waar naast pensioen ook werk, wonen en zorg worden betrokken.

WAAR EINDIGT HET: NATIONAAL PENSIOENFONDS OF ANDERE OPLOSSINGEN?

Waar de pensioenmarkt uiteindelijk heen gaat is erg afhankelijk van de politiek. Enkele jaren geleden is de mogelijkheid onderzocht tot de ultieme vorm van consolidatie: een nationaal pensioenfonds. Maar die

optie werd toen al vrij snel afgeschoten. Toch kan het zijn dat er op termijn nog maar een handvol grote pensioenfondsen overblijft. Wat tot nog toe vaak mist in de publieke discussie over pensioenconsolidatie zijn de mogelijke voordelen van kleinere pensioenfondsen. Zoals een homogeen deelnemersbestand, weten met wie je risico's deelt en een grotere betrokkenheid van de deelnemers. Een weg terug naar weer meer kleinere pensioenfondsen lijkt vooralsnog echter niet waarschijnlijk in een omgeving waar de regelgeving langzaam aan uit zijn voegen barst en marktwerking door een grote mate van verplichtstelling vrijwel ontbreekt. Er is creativiteit van binnen en buiten de sector nodig om oplossingen te creëren, waarin de voordelen van schaalgrootheid in de uitvoering en de voordelen van (kleine) collectieven worden gecombineerd. Een algemeen pensioenfonds is hier een mooi voorbeeld van. ■

1 – Zie voor een uitgebreid overzicht Consolidatie van de Nederlandse pensioensector, Hoofdstuk 13 uit PBM Dossierreeks nr 8
 2 – Verzamelbrief pensioenonderwerpen, SZW, 28 januari 2019
 3 – DNBulletin: Consolidatie pensioensector zet onverminderd door, DNB, 19 december 2018
 4 – Uitvoeringskosten pensioenfondsen in 2017 fors toegenomen, LCP, 11 september 2018

Actuarieel Rekenen:
 de complete en compacte beroepsopleiding die de basis legt voor het kunnen maken van actuariële berekeningen.

START
 29 augustus
 2019

www.ag-ai.nl/opleidingsaanbod